TEODORA TARAZONA PÉREZ

Teodora Tarazona Pérez va nàixer a Jérica el 26 de juliol de 1923, però als tres anys es va traslladar amb la seua família cap a Alaquàs, el poble que la va acollir i on ha decidit passar la resta dels seus dies.

Esta dona d'aspecte dolç i de la qual brolla vida per tots els costat, em rep entusiasmada amb la idea de rememorar la seua vida.

Con que em diu que té falta de memòria, constantment recorre a la seua germana Lola, amb la qual viu des que va morir el seu marit, després d'una llarga malaltia.

Teodora és la major de quatre germans, Àngel, Lola, Rosa i ella. Em diu que quan van venir a viure a Alaquàs, el primer domicili de la família era al carrer Major.

Comença el seu relat recordant amb passió els seus jocs infantils, anomena el sambori i també parla dels *botaors* que hi havia als carrers per quan plovia i perquè la gent poguera creuar els carrers sense mullar-se; aleshores la xicalla els utilitzava com un nou joc. De tant en tant, recorda un grup de xiquetes que corren de cap a ball el carrer, nugant un cordó a les anelles de les portes i amagant-se per fer-les sonar i així enfadar el veïnat.

Va prendre la 1ª comunió amb la mateixa il·lusió que qualsevol altra xiqueta tenia, però Teodora em fa veure que va ser molt afortunada perquè va poder lluir un vestit molt bonic que li van deixar per a l'ocasió i que la vespra, com era habitual, va ensenyar als seus coneguts junt amb tot el que anava a posar-se a l'en-

demà, encara que recorda que el que no li agradava era que aquell dia hagué d'anar en dejú a l'església.

Em diu que per Pasqua era quan millor s'ho passaven, es desfeien les sabatilles de tant de córrer i botar. Agafaven el berenar, els uns si en tenien duien mona i els que no el que podien, però tots amb carro se n'anaven al Motor de la Vídua, que era el lloc destinat per a aquells que volien passar el dia de Pasqua rodejats de joventut i amb ganes de diversió.

I els pasqueros?, li pregunte amb intenció

Pasqueros a manta, em respon entre rialles.

Va viure en ca Finín de ca Vento, en la *Cens*. Al voltant dels deu anys hi treballava de conserja; s'encarregava dels quefers domèstics, feia els llits i ho tenia tot a punt per a quan tornaven els treballadors del camp.

El mateix dia que van soterrar a son pare, al eixir de missa, se la van emportar a treballar a València al Molí de Picó, que estava just enfront del que és ara l'Hospital General. Treballava servint com a interna i hi passava tota la setmana i venia a casa el dissabte per la vesprada; el diumenge, també per la vesprada se'n tornava amb el tramvia.

Treballant al molí, va conèixer el que es convertiria en el seu marit i pare dels seus dos fills, Diego López Sánchez nascut a la Carolina. La seua germana era la que acudia al molí a per farina i en un d'aquells viatges ella la va acompanyar i el va conèixer. Tardaren molt poc en fer-se nuvis, i al cap de deu anys, allò va acabar en casament.

Es van casar el dia 12 d'octubre, dia de la Mare de Déu del Pilar i anaren de viatge de nuvis a Jérica, a una casa que tenia la seua iaia on van estar durant huit dies. Tres mesos abans de la boda va deixar de treballar i després es dedicà a sa casa, al seu marit i als seus fills: Mª Angeles la major, i Diego.

Quan li pregunte per sa mare em conta que era una dona bonica i lluitadora que treballà tota la seua vida a cal *Xato*. Son pare va morir en un accident de treball quan ella tenia només que catorze anys.

Vivien en un motor on son pare s'encarregava d'engreixar l'arbre de la bomba de l'aigua. Aquell dia fatídic, havia treballat de nit, perquè el seu amo, el *tio* Batiste *el Bollo,* no haguera d'engreixar la peça i, quan es va apropar a la màquina, es va enganxar amb la mànega de la camisa i el va sacsar tirant-lo a dins del pou.

Entrem al tema de la guerra civil i de com va afectar la seua infantesa.

Teodora diu que la va viure com si estaguera lluny, com si d'un joc es tractara. Em diu que des del camp, quan escoltava les sirenes que anunciaven un bombardeig corria per amagar-se sota els tarongers. Pensava que era divertit, com si fora un joc. Ara pensa que cóm s'havia de protegir davall unes fulles de taronger? Quan va acabar la guerra tornaren al poble, Teodora tenia catorze anys.

A la seua colla d'amigues es trobava Carmen *la Pansida*, Paquita *la dels Galgos*, Paquita *la Esporgaora*, Maria *la Justa*, Doloretes de *la Cova*, Maria *la Sana*. Com que la manera de divertir-se l'havien de buscar elles mateix, una de les coses que més els agradava era anar a Calicanto de paella i en carro (que com a Pasqua era la part més divertida). Xics i xiques jóvens i amb ganes de diversió sana, perquè eren altres temps.

El seu marit va treballar durant molts anys en una fondisió, Teodora creu que potser seria açò el que el faria patir durant tant de temps.

Amb molt d'esforç van comprar un pis a l'avinguda de Miguel Hernández d'Alaquàs, tots dos posaren tota la seua il·lusió en disposar-lo per poder viure hi amb el seu fill, perquè la seua filla ja s'havia casat, però la vida no els va donar oportunitat de gaudir-lo molt de temps ja que el seu marit va caure malalt i poc temps després va morir.

Recorda amb molt de pesar eixe dia. La seua germana Lola i sa mare vivien al pis de dalt i el seu marit, era l'encarregat de cridar a Lola cada dia a les cinc i mitja del matí perquè anar a treballar. Aquell dia també la va cridar, però abans que Lola arribara a la Fe, on treballava, la cridaren per telèfon perquè se'n tornara.

Teodora encara estava al llit quan va escoltar que el seu marit, que es preparava per anar a treballar feia un soroll estrany, es va alçar ràpidament i el va veure estès al terra diguent-li que s'ofegava, i ja res més va poder dir. Va morir quan tenia cinquanta-quatre anys.

Va ser a la seua estada al Molí de Picó quan va començar a fer alguna cosa a la cuina, feina que més avant es convertiria en la seua professió. Amb el *tio* Manolo començà d'ajudanta fins que es va independitzar perquè, l'alumna era tan bona que requerien la seua presència per preparar els banquets dels diversos esdeveniments festius que, algunes famílies, celebraven al poble.

Em puntualitza que era una cuinera per encàrrec, es a dir, no tenia un lloc fix on anar a cuinar, sinó que acudia al domicili de la família que la buscava.

El menú que prepara era diferent segons els gustos o possibilitats de la família en qüestió. Dels ingredients s'encarregava el protagonista de l'esdeveniment i

ella, amb les dones que l'acompanyaven, anaven la vespra a preparar-ho tot: el caldo (que estava coguent-se durant tota la nit), el pollastre, les mandonguilles... i a l'endemà donava els últims tocs als plats, les salses i les presentacions. Mai ha fet el mateix dia dos convits, perquè diu que li acaparava massa l'atenció i es devia dedicar per complet a la seua preparació.

La cuina va ser i és la seua passió. Quan li pregunte per les receptes, i en concret per la que era la seua preferida, li canvia l'aspecte i hem diu que ***la carn metxà***, però amb una vessant pròpia, és la seua especialitat.

LA RECEPTA

INGREDIENTS: Carn picada, clares d'ou, llonganissa, *cansalà*, carlota, farina, oli i sal.

PREPARACIÓ: Es treballa la carn mesclant-la amb les clares d'ou (ho prepara sempre damunt el banc) i quan ja està ben feta la mescla, una porció l'aplana amb les mans donant-li una forma rectangular i damunt li posa una capa de *cansalà*, una altra de carlota i una altra de llonganissa. Damunt li posa una altra capa de carn i repeteix l'operació amb els ingredients fins arribar a tres capes; damunt l'última li afegix clara d'ou. Quan acaba el pastís de carn, l'aplana bé perquè es quede compacte i a continuació el sofregix, després el posa a bullir durant mitja hora i quan ja està fet, el trau amb l'ajuda de dos plats perquè no es trenque, el deixa que es refrede per poder-lo tallar i li prepara una salsa especial.

Per finalitzar la nostra història li pregunte quin ha estat el millor moment de la seua vida o un d'ells, a la qual cosa hem respon que n'hi han molts però, sens dubte, els millors són tots i cadascun dels que ha passat amb la seua família, tots reunits i ella... cuinant.

Si tornara a nàixer li agradaria tenir la mateixa vida?, li pregunte.

Canviant algunes coses, però si, he treballat molt, he bregat molt però amb ganes.

Quan vosté siga major que voldria ser?

Déu sap el que seré, em contesta entre rialles. He passat molt en esta vida, però quan eres jove no te n'adones, me n'adone ara que han passat tants anys i que ja no puc fer les coses que feia.

Puri Martínez